

www.ketab.ir

خورشید پنهان

ماملی در حیات علمی، سیاسی و مبارزاتی اسوه علم و تقوی علامه فقیه
حضرت آیت الله العظمی حاج شیخ میرزا فتاح شهیدی تبریزی (ره)

علی اصغر شهیدی

ویراستار
مجتبی معدس - نادر خبازی دولت آبادی

شابک: ۸-۶۰۳-۳۱۳-۶۰-۹۷۸

صفحه آرایی و طراحی جلد: واحد آماده سازی نشر سفیر اردهال

لیتوگرافی: نویس - چاپ: عتروت - صفحه: معدومیه

نوبت چاپ: دوم - شهریور ماه ۱۳۹۷

شمارگان: ۵۵۰ نسخه

نشانی دفتر: تهران، خیابان مفتح، خیابان سمیه، رو به روی بانک ملی ایران، ساختمان ۱۱۸، واحد ۴

تلفن مرکز پخش: ۸۸۳۱۹۳۴۲-۸۸۳۱۳۸۹۸

کد پستی: ۱۵۸۱۸-۷۴۷۱۵

www.safirardehal.ir

© حق چاپ: ۱۳۹۷ email: safirardehal@yahoo.com

همه حقوق محفوظ است. هرگونه نسخه برداری اعم از زیراکس و بازنویسی، ذخیره کامپیوتری، اقتباس کلی و جزئی (به جز اقتباس جزئی در نقد و بررسی، و اقتباس در گیومه در مستند نویسی، و مانند آنها) بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع و از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری است.

فهرست مطالب

۱۱	یادداشت دبیر مجموعه
۱۹	سر آغاز
۳۱	مقدمه مؤلف

فصل اول

زندگی نامه پدر و پسر

۳۶	حاج میرزا محمدعلی داش آغلی ملقب به شیخ الاسلام، و مشهور به شیخ شهید
۴۴	علامه فقیه آیت الله العظمی حاج میرزا فتح شهیدی تبریزی

فصل دوم

تجالی یا شهادت

فصل سوم

آثار قلمی، اصحاب و مریدان حاج میرزا فتح شهیدی

۸۷	الف: برخی از نگاهته‌ها و پژوهش‌های حاج میرزا فتح شهیدی
۹۰	آثار حاج میرزا فتح شهیدی در مصادر علمی
۹۱	ب: اسامی تنی چند از خواص، مریدان و شاگردان حاج میرزا فتح شهیدی
۹۶	علمای ارسباران که در حوزه درسی حاج میرزا فتح شهیدی تلمذ کردند
۹۸	برخی از اقدامات ایذایی علیه حاج میرزا فتح شهیدی تبریزی

فصل چهارم

حجت الاسلام حاج میرزا علی شهیدی جمشیدآبادی

فصل پنجم

آیت الله حاج میرزا فتح شهیدی در حدیث خانواده

۱۱۱	۱. حجت الاسلام حاج میرزا علی شهیدی جمشیدآبادی (داماد)
۱۱۲	۲. بانو فخرالشریعه فاضل شیرازی (همسر)

۳. منصوره شهیدی (صیبه) ۱۱۳
۴. علی اصغر شهیدی (نوه) ۱۱۵

فصل ششم

آیت الله حاج میرزا فتح شهیدی در حدیث دیگران

۱. آیت الله علامه محمدتقی جعفری (۱۳۷۷-۱۳۰۲ هـ ش) ۱۲۲
۲. آیت الله حاج سید محمدتقی آل هاشم ۱۲۳
۳. آیت الله شیخ مرتضی بنی فضل ۱۳۰
۴. آیت الله حلی میرزا محمدباقر حکمت جو (یالقوز آغاجی) ۱۳۹
۵. آیت الله میرزا محمد طالب بیگت کوچه باغی ۱۴۲
۶. آیت الله میرزا مسلم اکبری ۱۴۴
۷. آیت الله میرزا عبدالله مجتهدی ۱۴۶
۸. آیت الله هاشم زاده هریسی ۱۴۸
۹. حجت الاسلام آقا میر محمد آقا میراحمدی ۱۴۹
۱۰. حجت الاسلام حاج میرزا ابوالحسن هادی مقصدی ۱۴۹
۱۱. حجت الاسلام میرزا رحیم قائمی آذر ۱۵۰
۱۲. حجت الاسلام کمالی وحدت ۱۵۲
۱۳. حجت الاسلام حیدر حیدری ۱۵۲
۱۴. حاج بایرام اسماعیلی ۱۵۳
۱۵. کربلایی میرزا عزیز الله آقازاده دمریقی ۱۵۴
۱۶. رحیم نمونه خواه ۱۵۶
۱۷. خلیل قاسم زاده ۱۵۶
۱۸. دکتر محمد (مصطفی) عرب زاده ۱۵۷
۱۹. آیت الله حاج میرزا ولی الله اشراقی ۱۵۸

فصل هفتم

دیده‌ها و شنیده‌ها

فصلی هشتم

اشعار

- الف) سروده‌های شاعران ۱۷۷
- ب) سروده‌های مؤلف ۱۸۴

فصل نهم

پیوست‌ها

- پیوست (۱): خاطرات محمدحسن عبدیزدانی (بزرگگ شده منزل حضرت آیت‌الله العظمی حاجی میرزا فتاح شهیدی)..... ۱۹۳
- پیوست (۲): شرح حال آیت‌الله شهیدی به قلم یکی از شاگردانش (آیت‌الله حاج میرزا آقا باغمیشه‌ای) در کتاب «هدایت الطالب الی اسرار مکاسب» از کتب معروف آیت‌الله شهیدی..... ۲۴۸
- پیوست (۳): نامه‌های آیت‌الله شهیدی از نجف به تبریز: هادی هاشمیان..... ۲۵۳
- پیوست (۴): مجموعه مقالات علمی همایش بزرگداشت آیت‌الله العظمی شهیدی..... ۲۸۰
- پیوست (۵): اسامی کتاب‌های به سرقت رفته از منزل آیت‌الله شهیدی..... ۳۷۱
- پیوست (۶): اسناد و دستنوشته‌ها (شجره نامه، شعر مربوط به شهادت پدر آقای شهیدی،...)..... ۳۷۹
- پیوست (۷): عکس‌ها..... ۵۰۷
- پیوست (۸): گاهنامه آیت‌الله شهیدی..... ۶۰۳
- پیوست (۹): گاهشمار تاریخ کتاب..... ۶۱۹
- کتابنامه**..... ۶۲۹
- تکمله..... ۶۳۷
- نمایه..... ۶۴۳

مقدمه مؤلف

اولمه: خاخرلی، دیری دیر، دیری*

شهیدی اولاردان ییری دیر، ییری

سالیانی متمادی امید ار ردم که نام مرحوم حضرت آیت الله العظمی حاج میرزا فتح شهیدی نیز همانند دیگر علمای کُرُق مختلف در جامعه مطرح شود و لااقل با برپا داشتن کنگره تحقیق و بررسی زندگی و آثار و افکار این عالم ربّانی، از مقام والای علمی - عقیدتی و مبارزاتی ایشان جلیل به عمل آید.^۱

متأسفانه وقتی که امیدم به یأس مبدل شد، لا حرم خود به این امر مهمّ همت گماشتم و تمام واقعیات و حقایق و خاطراتی را که سینه به سینه توسط همسر، صبیّه و داماد و مریدان و شاگردان صدیق و عالم ایشان و شاگردان عنایتی به اینجانب آرسیده بود، بی کم و کاست به یافته‌ها و مصاحبه و گفت و شنودهای خود با برخی از

* شهیدی خاطره‌ای است جاودانه. این شعر در ۲۴ آذر ۱۳۸۳ توسط مؤلف سروده شده است.

۱. آیا مقام علمی، دینی، سیاسی و اجتماعی ایشان کمتر از علمای عزیزی است که شرح حالشان در کتب درسی آمده و چندین مسجد، بزرگراه، اتوبان، خیابان، کوی، دانشگاه، مدرسه، حوزه، کتابخانه، بازار و بیمارستان و حتی روستا و شهر و... در سراسر ایران به نام آن‌ها نام‌گذاری گردیده است! آیا یاد آیت الله شهیدی را هم نباید نظیر یاد این علمای عزیز، گرامی داشت! ر.ک: قائمی محسن، صاحبان فقه و حکمت، ص ۸۰.

۲. مؤلف کتاب، علی اصغر شهیدی، متولد ۲۲ آبان ماه سال ۱۳۳۴ هـ ش در تبریز، فرزند حاج میرزا علی (ملاحسین پور) شهیدی جمشیدآبادی و بانو منصوره شهیدی، تنها نوه آیت الله حاج میرزا فتح شهیدی است که در روز دهم تیرماه سال هزار و سیصد و هفتاد شمسی برای اولین بار اقدام به جمع‌آوری مدارک موجود و نوشتن کتاب خود بنام «حماسه شهیدی» کرد، که هم اکنون توسط خود ایشان به «خورشید پنهان» تغییر نام یافته است.

شاگردان و مخصوصاً با اغلب بزرگان این خاندان جلیله در طی بیش از ده سال افزوده و به تدوین و نگارش نهایی آن‌ها پرداختم، به امید این که اساتید فاضل و صاحب نظر خبره را در جهت بازشناسی و آشنا کردن هر چه بیشتر مردم با نحوه زندگی واقعاً ساده و افکار بسیار بلند این عالم ربّانی بر سر شوق آورم.

متأسفانه در نتیجه تبلیغات سوء رژیم پهلوی و روحانیان وابسته به دربار، اغلب چنین و ناموس شده بود که مرحوم آیت الله حاج میرزا فتح شهیدی نیز نظیر اکثر علمای عظام دیگر، در امور سیاسی و مبارزاتی را حرام می دانسته و فقط به کارهای دینی و تبلیغی می پرداخته و فردی عادی، غیرسیاسی و غیرمبارز بوده است. بدون شک همین تبدیلات کاملاً نادرست در فضای سیاسی - انقلابی ایران، باعث گردید که کمتر محققى به سراغ ایشان برود و به بازشناسی زندگانی توأم با مبارزه و مقاومت ایشان پردازد، و حیات و آثار ظلم ستیزان این مجاهد نستوه فی سبیل الله که حتی جانش را نیز در راه حفظ دین مبین اسلام فدا نموده، دست یازد، و نکات عطف حیات پر بار و تأثیر مرگ مظلومانه اش را راهی ثبت در تاریخ بشکافد، و نهایتاً همگان را با یکی دیگر از مخلص ترین مبارزان صلواتی راه خدا آشنا کرده و دین خود را ادا نموده و با قاطعیت تمام، خطاب به تاریخ و مردم گوید: «از آن جایی که حاج میرزا فتح شهیدی در یک خانواده روحانی مبارز و جسور به دنیا آمده و همواره تحت تعلیم و تربیت پدری قرار گرفته که در دوران متارطم انقلاب مشروطه ایران به درجه رفیع شهادت نائل گشته، از همان ابتدا، فردی سیاسی و مبارز بار آمده، و همچنین بعد از آشنایی و وصلت با خاندان سیاسی - مبارز میرزای

۱. در همین رابطه آقای حاج محمدحسن عبدیزدانی چنین گفته است: «... البته در مجامع علما و افراد مذهبی، سیاست جایگاهی نداشت و نوعاً در این حیطه دخالت نمی کردند، ص ۷۲ کتاب «حماسه ۲۹ بهمن تبریز»، تدوین علی شیرخانی و در ص ۳۶ کتاب «اعدام کنید»، تأکید می کند: «همیشه در آذربایجان و به ویژه در تبریز، آگاهی دینی در سطح بالایی بوده است. در انقلاب مشروطه و قضایای تنباکو، تبریز پیشقدم بود. در زمان ما آیت الله شهیدی بود، و بعدها هم امثال آیت الله قاضی طباطبایی بودند.»

شیرازی^۱ به مراتب بالاتری از علم و تقوی، سیاست و مبارزه ارتقا یافته بود.^۲ با این که در این مختصر هرگز نمی‌توان به همه ابعاد مختلف حیات علمی - سیاسی و مبارزاتی حاج میرزا فتاح شهیدی پرداخت، ولی همین قدر خود نیز خالی از لطف نخواهد بود.

بنا به روایت اکثر علما و متدینین تبریز، با ورود حاج میرزا فتاح شهیدی به این شهر، روحیه مقاومت و اعتراض در برابر دربار پهلوی رو به فزونی نهاد و دیری نگذشت که وی به عنوان سرسخت‌ترین روحانی در برابر رژیم - مخصوصاً بعد از تحریم استقبال از محمدرضا شاه در سال ۱۳۲۶ ش. - و تحریم انتخابات دوره هفدهم مجلس شورای ملی، خانه‌اش مأمن در ماندگان و محل تجمع علمای مبارز تبریز گردید. حکومت - تکاپو افتاد و جهت مقابله جدی با ترفند این بزرگوار، ابتدا تلاش کرد تا شاه - پراکنی بلکه بتواند شخصیت بارز علمی - دینی و مبارز ایشان را تخریب نماید. اما هنگامی که در این راه شکست خورد، اقدام به ترور ایشان نمود، و سرانجام با مسموم کردن وی، به حیات واقعا پُر بار این عالم مخلص مبارز متقی خاتمه داد.

نگارنده از عموم مردم متدین ایران، مخصوصاً از علمای عظام و بالاخص مریدان، اقوام، دوستان و آشنایان ایشان، صمیمانه تمنا دارد، تا با اطلاع و اندوخته‌های خود را اعم از کتب، دست‌نوشته‌های خطی، عکس، نوار صوتی، خاطرات و... که در مورد حاج میرزا فتاح شهیدی در اختیار دارند، به عنوان امانت در دست مؤلف سپارند تا در چاپ‌های آتی از آن‌ها به نحو احسن استفاده شود. بدیهی است بداند از کپی‌برداری از اسناد ارسالی، اصل آن‌ها مسترد خواهد شد.

۱. میرزا محمدحسن حسینی شیرازی (میرزای بزرگ) متولد ۱۵ جمادی‌الاول ۱۲۳۰ هـ ق در شیراز، متوفی ۲۴ شعبان ۱۳۱۲ هـ ق در سامرا. برای اطلاع بیشتر به کتاب «میرزای شیرازی» تألیف شیخ آقا بزرگ تهرانی مراجعه فرماید.

۲. چنان که رژیم عراق هم به خاطر محبوبیت و نفوذ کلام و احترام فوق‌العاده حاج میرزا فتاح شهیدی در نزد مردم و علمای عظام، مایل به اقامت دائمی ایشان در آن جا بود، بنابراین با مطرح کردن قبول تابعیت عراق یا خروج از آن کشور، عملاً ایشان را به نوعی وادار به ترک عراق می‌نمود که تقریباً مصادف با سفر ایشان به عنوان نماینده آقا سید ابوالحسن اصفهانی به تبریز می‌شود.

شایسته است از تمامی عزیزان، مخصوصاً از دوستان فاضل آقایان «علی جعفری» و «کریم فیضی»، از آقایان نجارپور جباری، مدیران عکاسی «کبیر»، «سایه» و «پروانه»، «خانم شه‌فر» در مؤسسه «سیما کامپیوتر»، و مؤسسه «زرنگار» که مرا در مراحل مختلف تدوین و... کتاب «خورشید پنهان»^(ره) مورد تشویق، یاری و عنایت قرار داده‌اند، صمیمانه تشکر کرده و همواره برای ایشان آرزوی سلامتی و موفقیت روز افزون نمایم.

علی‌اصغر شهیدی

تیرماه ۱۳۸۴ هجری شمسی

www.ketab.ir